

Функційна специфіка словообразу *море* як репрезентанта концепту ВОДА в поезії Тараса Шевченка

С. В. Манжос

Житлово-комунальний коледж ХНУМГ імені О. М. Бекетова, місто Харків, Україна,
Corresponding author. E-mail: mangos@email.ua

Paper received 30.01.20; Accepted for publication 15.02.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-217VIII65-10>

Анотація. У статті висвітлено художню семантику словообразу *море* в поезії Т. Шевченка. Схарактеризовано його функції як чинника побудови авторської поетичної картини світу та з'ясовано напрямки поетичної індивідуалізації; розглянуто мотивові функції та виявлено напрямки словообразу художньої символізації в контексті провідних тем Шевченкової поезії. Описано семіотичні особливості словообразу *море* в художньому світі митця, які тісно пов'язані з народними тотемними та біблійними уявленнями українців.

Ключові слова: Т. Шевченко, поезія, поетична мова, концепт, *море*, словообраз, семантика, мовотворчість.

Вступ. Творчість письменників нової української літератури демонструє прикметний для національної культури синтез традиціоналістських і нетрадиціоналістських чинників літературної творчості, а також специфіку актуалізації усталених мовних форм як засобу художньої суб'єктизації епічно маркованих смислів, образів та ідей. Важливу роль у побудові української поетичної картини світу в її індивідуалізованих виявах відіграють константи української концептосфери, до яких належить концепт ВОДА. Складником розлогого номінативного поля цього концепту є *море*, що належить «до частотних слів у поезії Шевченка <...> (148 слововживань)» [10, с.147].

Творчість українського поета-пророка Т. Шевченка справила визначальний вплив на формування не лише української мовної, а й художньої картини світу. Поступальний рух лінгвошевенкознавчої думки здійснюється у напрямку від вивчення окремих образів, художньо зображальних засобів до всебічного аналізу більш складних утворень, якими є концепти (ДОЛЯ, ХАТА, СВІТ, СЛАВА та ін.).

Актуальність заголовної теми вбачаємо в тому, що вивчення словообразу *море* дає можливість з'ясувати сутнісні ознаки художнього мислення автора, визначити зв'язок культивованих автором поетичних образів з семіосферою української культури в різних її дискурсивних виявах та схарактеризувати взаємодію традиційного й новаторського в мовотворчості письменника. Аналіз складників поетичної мови Т. Шевченка важливий для розуміння не лише особливостей ідіостилістики автора, а й шляхів стилістично-виражального розвитку української літературної мови загалом, оскільки «мова поезії Шевченка акумулювала в собі, уособила той тип національного світосприймання, який визначив долю української літературної мови й шляхи її стилістично-виражального розвитку» [10, с. 14].

Короткий огляд публікації з досліджуваної теми.

У вітчизняній лінгвістиці до різноаспектного аналізу складників концепту ВОДА зверталися О. В. Антонюк [1], Н. Д. Бабич [2], Н. Ф. Венжинович [3], Ю. С. Макарець [4], О. М. Місінкевич [5], О. А. Петриченко [6], Н. В. Плотнікова [7], К. І. Приходченко [8], О. В. Слюніна [9], І. Б. Циганюк [12] та інші. Одним з напрямків аналізу означеного концепту є всебічне вивчення його індивідуально-художньої реалізації. Г. А. Огаркова та

О. А. Петриченко вивчають лінгвопоетичні особливості вербалізації концепту ВОДА у творах різних майстрів художнього слова. В. І. Сулима розглядає його специфіку як базового чинника проповідницької традиції в українській літературі. О. В. Слюніна досліджує місце та статус архетипних концептів ЗЕМЛЯ, ВОДА, ВОГОНЬ та ПОВІТРЯ в українській мовній картині світу; виявляє мовні засоби вербалізації цих концептів; з'ясовує їх індивідуально-авторські рецепції у творах П. М. Гірника, М. Й. Людкевич, П. М. Мовчана, Л. М. Талалая. А. В. Демченко прагне осягнути специфіку мовної картини світу письменника крізь призму концепту МОРЕ, описує особливості його семантики. Н. В. Плотнікова аналізує концепт Вода як складник мікроконцептосфери Святки, а також з'ясовує специфіку його відображення в ієрархічній системі української мовної картини світу.

В українському лінгвістичному дискурсі помітне місце займає студія О. В. Антонюка та Г. Є. Присовської, присвячена висвітленню репрезентантів концептів вода у поетичних творах Т. Г. Шевченка. Попри увагу дослідників до означеної теми чимало важливих її питань потребують подальшого аналізу. Загалом, уся поетична мова Т. Шевченка в її феноменальній естетичній значущості та смислової наснаженості є особливим пізнавально значущим об'єктом, «відкритим» для подальшого проникнення в її художні глибини. «Пізнання впливу Шевченкової мови на розвиток української культури не може бути завершене, оскільки його поетичні тексти зберігають пам'ять людських відчуттів, пам'ять емоцій, і ця чуттєва пам'ять здатна відгукуватися в нових і нових поколіннях читачів глибинними змістами, смисловими концептами» [10, с. 18].

Мета дослідження полягає в тому, щоб, по-перше, з'ясувати особливості функційної семантики словообразу *море* як одного зі складників українського концепту ВОДА; по-друге, визначити місце й роль аналізованого словообразу в побудові художньої картини світу; по-третє, схарактеризувати означений словообраз як чинник поетичної маніфістації авторських інтенцій.

Матеріали й методи. Матеріалом дослідження є художні слововживання із словообразом *море*, вилучені із поетичних текстів Т. Шевченка методом суцільної вибірки. Сформована таким чином картотека нараховує 87 слововживань. Методи дослідження узгоджу-

ються з метою роботи. У статті використано такі методи аналізу, як концептуальний, у його лінгвостилістичному вимірі, семантичного аналізу, пов'язаного з виявленням особливостей смислового наповнення аналізованого образу та елементів дистрибутивного методу.

Результати та їх обговорення. Аналіз репрезентативності концепту ВІДА в поезіях Т. Шевченка може бути здійснений на основі кількох вихідних положень. Перше стосується особливостей творення поетичної семантики Шевченкова художнього слова загалом. «Поетична екстенсивність, що характеризується введенням традиційних значень у нетрадиційний контекст, і поетична інтенсивність, для якої властиве творення нетрадиційної семантики в стійких словесних формулах, формують епідигматичну структуру слів-символів, релевантних для поетичного ідіолекту Т. Шевченка: люди, день, святий, божий, тихий, могила, удова, серце, сльози, сон та ін.» [11, с. 100]. Друге положення полягає у необхідності враховувати різнодискурсивну (загальномовну, релігійну, фольклорну, художньо-літературну) приналежність словообразу море.

Проакцетованим у шевченкознавстві є вплив народнорозмовного та фольклорного дискурсів на формування поетичної мови письменника. Щодо останнього О. Антонюк та Г. Прісовська зауважують: «Шевченко як поет, що відображає у своїй творчості фольклорні мотиви, зосереджується саме на тих цінностях, що і власне фольклорні тексти. Аналіз текстів збірки Т.Г. Шевченка [10, с. 3] дав нам можливість встановити інвентар когнітивних модифікаторів і складників, активізація яких формує концепт вода, зокрема, це конкретизатори-апелятиви: *ріка, річка, море, хвиля, вода, хмара*, найчастотнішим з яких є апелятив *море*» [10, с. 3]. Словообраз *море* в його поетикально-функційній спеціалізації несе в собі відбиток закономірностей організації всієї художньої свідомості автора. Остання інтегрує народнорозмовний фольклорний та релігійний мотивувально-дискурсивні чинники, за якими стоять способи мислення, специфіка мовних образів світу, його моделі та особливості категорійної семантики.

У ранній творчості Т. Шевченка потужно виявлявся фольклорний струмінь, що зумовлював одну із стилістичних ліній авторського «розроблення» словообразу *море*. Автор використовує засоби фольклорної стилістики, до яких належать «традиційний епітет і характерна дієслівна сполучуваність, показові для романтичного опису природи, в якому поєднуються зорові й звукові образи» [10, с. 147].

«Внутрішніми» чинниками ідіостильової спеціалізації словообразу *море* є його так звана жанрово-мотивна пам'ять, а також етимологічна пам'ять, що імплікує культурні смислові обертони. У фольклорній картині світу *море* постає як межа між світами – своїм і чужим, батьківщиною та чужиною. Море відділяє, роз'єднує. Водночас море архетипово пов'язане з помиранням, смертю, горем і нещастями. Рання Шевченкова поетична творчість демонструє подібну до фольклорної лінію розроблення образу: «*Тече вода в синє море, / Та не витікає, / Шука козак свою долю, / А долі немає. / Пішов козак світ за очі; / Грає синє море, / Грає серце козацьке, <...> Сидить козак на тім боці, / Грає синє море. / Думає, доля зустрінеться — / Сніткалося горе. / А*

*журавлі летять собі / Додому ключами. / Плаче козак — иляхи биті / Заросли тернами» («Думка» («Тече вода в синє море»)) [1, с. 179]; «Плач же, серце, плачте, очі, / Поки не заснули, / Голосніше, жалібніше, / Щоб вітри почули, / Щоб понесли буйнесенькі / За синє море / Чорнявому зрадливому / На лотес горе!» («Думка» («Нащо мені чорні брови»)) [13, с. 84]. Відповідно до міфологічної картини світу море означає простір, за яким знаходиться світ, в якому можна знайти щастя, щось цінне для життя, свою долю: «*В того доля ходить полем, / Колоски збирає, / А моя десь, ледащиця, / За морем блукає»* (Думка («Тяжко-важко в світі жити...»)) [13, с. 82].*

Лірична антропоцентризація моря та його поетична актуалізація як засобу зображення долі ліричного героя формує семантичну поліфонію словообразу. В одних поезіях, як, наприклад, «На вічну пам'ять Котляревському», море мислиться в просторових координатах художньої картини світу. За морем – чужина, де перебуває ліричний герой: «*Прилинь, сизий орле, бо я одинокий / Сирота на світі, в чужому краю. / Дивлюся на море широке, глибоке, / Поплив би на той бік — човна не дають <...> / Злая доля, може, по тім боці плаче, / Сироту усюди люде осміють. / Нехай би сміялись, та там море грає, / Там сонце, там місяць ясніше сія, / Там з вітром могила в степу розмовляє, / Там не одинокий був би з нею й я» [13, с. 91]. Звернімо увагу на «активність» моря, зокрема його комунікативну спроможність, в якій проступає настанова на оживлення природи, її зображення як діяльнісного суб'єкта. Голоси моря знаходять відгук в душі героя, резонують з його станом, почуттями та сприйняттям світу: у Т. Шевченка з *морем* можна говорити, питати в нього, *море* може відповідати: «*Вітре буйний, вітре буйний! / Ти з морем говориши, / Збуди його, заграй ти з ним, / Спитай синє море. / Воно знає, де мій милий, / Бо його носило, / Воно скаже, синє море, / Де його поділо» («Думка». «Вітре буйний, вітре буйний!») [13, с. 80-81]. Звукова активність моря, означена словосполученням *море грає*, властива фольклорним образам, уже в ранніх Шевченкових поезіях сенсово відрізняється від фольклорної семантики й набуває символічного значення як способу виявлення живого, активного природного начала на противагу мовчазним горам – символічному маркеру соціальної апатії та упокорення: «*Мовчать гори, грає море, / Могили сумують, / А над дітьми козацькими / Поляки панують. / Грай же, море, мовчїть, гори, / Гуляй, буйний, полем — / Плачте, діти козацькі, / Така ваша доля!» («Тарасова ніч») [13, с. 85-87]. Припускаємо, що фольклорний образ моря, що грає, в змістовому плані є алюзією на біблійну семантику моря, згідно з якою рухливе, неспокойне, бурхливе море порівнюється із соціальною непокорю народу, його боротьбою проти влади []***

У поезії «Н. Маркевичу» *синє море* є символічною ознакою Батьківщини: «*... А Україна! / А степи широкі! / Там повіє буйнесенький, / Як брат заговорить, / Там в широкім полі воля, / Там синє море / Виграє, хвалить Бога, / Тугу розганяє» [13, с. 127]. У такому художньому зображенні море пов'язане не лише з Україною, а й з Богом. *Море* в його природній могутності й божественній живості потребує розгадки, а розуміння його мови приступне лише обраним. У поезії «Перебендя»*

старий кобзар *«Послухає моря, що воно говорить./Спита чорну гору: чого ти німа?/І знову на небо, бо на землі горе./Бо на її, широкій, куточка нема/Тому, хто все знає, тому, хто все чує:/Що море говорить, де сонце ночує —/Його на сім світі ніхто не прийма»* [13, с. 111-112]. Тим самим ранні твори поета засвідчують особливе художньо-сміслові інтонування словообразу *море*.

На тлі ранніх творів поета, в яких образ *море* має локуну семантику й виявляє фольклорну лінію своєї художньої акцентуації, виразно постає образ *моря* як репрезентанта релігійної символічної семантики, що, очевидно, зародилася в межах біблійного дискурсу. У поемі *«Єретик»* читаємо: *«І став еси/На великих купах,/На розпутті всесвітньому/Іезекіїлем,/І — о диво! трупи встали/І очі розкрили,/І брат з братом обнялися/І проговорили/Слово тихої любові/Навіки і віки!/І потекли в одно море/Слав'янській ріці!/Слава тобі, любомудре,/Чеху-слав'янине!/Що не дав ти потонути/В німецькій пучині/Нашій правді. Твоє море/Слав'янське, нове!/Затого вже буде повне,/І попливе човен/З широкими вітрилами/І з добрим кормилом,/Попливе на вольнім морі,/На широких хвилях./Слава тобі, Шафарику,/Вовіки і віки!/Що звів еси в одно море/Слав'янській ріці!»* [13, с. 288-289]. У цитованому контексті словообраз *море* є наскрізним ключовим образом. Його семантику важко (а то й неможливо) однозначно й вичерпно перевести в площину раціонального опису та словникового визначення, тому констатуємо лише мінливість контекстуального смислового наповнення моря – від *моря* як «життя, світ», до *моря* як «вчення, ідей, ідеалів».

Поезії, написані на засланні, демонструють парадоксальний синтез різнодискурсивної семантики аналізованого словообразу. Зовні цей синтез не завжди помітний, тип паче, що словообраз *море* нерідко стає складником розгорнутих метафоричних (символічної за значенням) картин, в яких здійснюється переакцентуація її художньої семантики, одночасне чи неоднотимове (зазвичай) ретроспективне уточнення смислових структур окремих образів. Показовим у цьому плані є вірш *«За сонцем хмаронька пливе»*: *«За сонцем хмаронька пливе,/Червоні поли розстилає/І сонце спатоньки зове/У синє море: покриває/Рожевою пеленою,/Мов мати дитину./Очам любо. /Годиночку,/Малую годину/Ніби серце одпочине,/З Богом заговорить.../А туман, неначе ворог,/Закриває море/І хмароньку рожевою,/І тьму за собою/Розстилає туман сивий,/І тьмою німою/Оповіє тобі душу,/Йї не знаєш, де дітись,/І ждеш його, того світу,/Мов матері діти»*. [14, с. 116]. У такій пейзажній замальовці екзистенційна семантика моря-життя (.../А туман, неначе ворог,/Закриває море і далі за текстом) окреслюється невиразно, вона ледь проступає за усвідомленням контекстуальної взаємодії

із символічними значеннями образів рожевої хмари, туману, а зрештою – і німої душі.

Не дивно, що сам поет в межовій ситуації, коли виникає небезпека помилкового декодування *моря*, в окремих випадках прямо підказує читачеві контекстуальний зміст образу: *«Дурні та горді ми люди/На всіх шляхах, по всій усюді,/А хвалиться, що ось-то ми/І над землею/І водою,/І од палат та до тюрми/Усе царі, а над собою/Аж деспоти — такі царі,/І на престолі і в неволі,/І все-то те по добрій волі./По волі розуму горить,/Як той маяк у син[ім] морі/Чи те... в житейськ[ім]»* («Дурні та горді ми люди») [14, с. 201]. До цього житейського моря поет звернеться на засланні не один раз, як, наприклад, у поезії *«Лічу в неволі дні і ночі»*: *«Чи довго буде ще мені/В оцій незамкнутій тюрмі,/Понад оцим нікчемним морем/Нудити світом? <...> Каламутними болотами,/Меж бур'янами, за годами/Три года сумно протекли./Багато дечого взяли/З моєї темної комори/І в море нишком однесли./І нишком проковтнуло море/Моє не золото-серебро — /Мої літа, моє добро,/Мою нудьгу, мої печалі,/Тії незримі скривали,/Незримим писані пером»* [14, с. 278]. Наведений розгорнутий образ, синтаксично оформлений як надфразова єдність, має нестроге обрамлення словообразом *море*.

Нікчемне море – типовий зразок Шевченкових прийомів індуктивної лірики, що репрезентує відхід від риторичних за своєю природою дедуктивних засобів народної поезії, причому сам образ постає як метонімічна компресія смислової структури поетичної думки: нікчемність самого життя, животіння на засланні переноситься на ознаки природного світу. Подальший розвиток поетичної теми в напрямку увиразнення тривалості часу виявляє себе в семантичних метаморфозах словообразу *море*, що постає вже як символ життя, а то й загалом часу. Подібна екзистенційна семантика *моря* простежується в поезії *«Ми восени таки похожі»* *«Ми восени таки похожі/Хоч капельку на образ Божий,/Звичайне, що не всі, а так, хоч деякі. <...> А по долині, по роздоллі/Із степу перекотиполе/Рудим ягнятком біжить/До річечки собі напитись./А річечка його взяла/Та в Дніпр широкий понесла./А Дніпр у море, на край світа/Билину море покотило/Та й кинуло на чужині»* [14, с. 207].

Висновки. Словообраз *море* є одним із важливих чинників індивідуально-художньої концептуалізації світу в поезії Т. Шевченка. Напрямок функційної спеціалізації цього словообразу зумовлюються специфікою індивідуально-авторської рецепції смислової поліфонії образу моря. Для поета значущими є зв'язок словообразу з координатами просторово-часової організації національної художньої картини світу. Фольклорний символізм образу моря як носія архетипових уявлень про свої та чужі світи й пильний плин часу набуває виразної суб'єктивної маркованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк О. В., Прісовська Г. Є. Репрезентанти концепту вода у творах Т. Г. Шевченка/О. В. Антонюк, Г. Є. Прісовська // Одеський лінгвістичний вісник: зб. наук. праць/[Голов. ред. Н. В. Петлюченко]; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Вип. 3.- Спец. вип., присвячений 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка. – Одеса: Гельветика, 2014. – С. 13-18.
2. Бабич Н. Обсяг фразеологізованих значень лексем-антитез вогонь – вода/Н. Бабич // Мова у дзеркалі особистості. Філологічні дослідження, присвячені 80 річчю професора, академіка НАПН України Кононенка Віталія Івановича/Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – С. 396–407.
3. Венжинович Н. Ф. Актуалізація концепту «вода» у фраземах російської та української мов: лінгвокультурологічний

- аспект/Н. Ф. Венжинович // «Вода» в славянской фразеологии и паремии. Коллективная монография. Ч. 2/Науч. ред. А. Золтан, О. Федосов, С. Янурик. – Будапешт: Тинта, 2013. – С. 196–201.
4. Макарець Ю. С. Концепт 'вода' в українській мовній картині світу (на матеріалі усної народної творчості) [Електронний ресурс]/Ю. С. Макарець // Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. - 2013. - Вип. 1. - С. 106-112.
 5. Місінкевич О. М. КОНЦЕПТ "ВОДА" У СТРУКТУРІ ПОЕТИЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ НЕОКЛАСИКІВ (ТРАДИЦІЙНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКЕ) // Наукові записки. Серія "Філологічна". – Острого: Видавництво Національного університету "Острозька академія". – Вип. 26. – 2012. – 374 с. с. 214-217
 6. Петриченко О. А. Мовно-культурологічний дискурс східних слов'ян у сегменті концептуалізації образу-міфологеми "вода"/О. А. Петриченко // Вісник. Львівського ун-ту. Філологія. – 2004. - № 34 (2). - С. 337-344.
 7. Плотнікова Н.В. Вода: КОНЦЕПТ-АРХЕТИП МІКРОКОНЦЕПТОСФЕРИ СВЯТКИ //лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – 2015. – Вип. 39
 8. Приходченко К. І. Цінність образу символу "вода" в українській культурі. //Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст./гол. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ: БДПУ, 2011. – Вип. XXIV. – Ч. 2. – 550
 9. Слюніна О.В. Смысловое наполнение архетипных концептов (на материале исследования першостихий) [Текст]/Слюніна Олена // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських та германських мов і літератур: матеріали Х міжвуз. конф. молодих учених, 24-25 січ. 2012 р./Донец. нац. ун-т, ф-т інозем. мов. - Донецьк, 2012. - С. 156-160.
 10. Територія мови Тараса Шевченка: Монографія/[С.Я. Єрмоленко, Г.М. Вокальчук, А.Ю. Ганжа, Л.П. Гнатюк, Г.М. Сютя]; за ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. – 348 с.
 11. Філон М.І. Символічні значення лексичних одиниць у поезії Тараса Шевченка// Слово про Шевченка: Збірник. – Х.:Основа, 1998.– С.100
 12. Циганок І. Б., Чеботар К. С. КОНЦЕПТИ ХЛІБ І ВОДА В УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРКАХ НАДДУНАВ'Я Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2016 № 20 том 1. с.45-47
 13. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т./Редкол.: М.Г.Жулинський (голова) та ін. — К.: Наук. думка, 2001 — Т. 1: Поезія 1837-1847/Перед. слово І. М. Дзюби, М. Г. Жулинського. — 784 с.
 14. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т./Редкол.: М.Г.Жулинський (голова) та ін. — К.: Наук. думка, 2001 — Т. 2: Поезія 1847-1861. — 784 с.

REFERENCES

1. Antoniuk O. V., Prisovska H. Ye. Rerezentanty kontseptu voda u tvorakh T. H. Shevchenka/O. V. Antoniuk, H. Ye. Prisovska // Odeskyi lnhvistychnyi visnyk: zb. nauk. prats/[holov. red. N. V. Petliuchenko] ; Nats. un-t «Odes. yuryd. akad.». – Vyp. 3.- Spets. vyp., prysviachenyi 200-richchiu vid dnia narodzhennia T. H. Shevchenka. – Odesa: Helvetyka, 2014. – S. 13-18.
2. Babych N. Obsiah frazeolohizovanykh znachen leksem-antytetz vohon-voda/N. Babych // Mova u dzerkali osobystosti. Filolohichni doslidzhennia, prysvia-cheni 80-richchiu profesora, akademika NAPN Ukrainy Kononenka Vitaliia Ivanovycha/Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka. – Ivano-Frankivsk:Misto NV, 2013. – S. 396-407.
3. Venzhynovych N. F. Aktualizatsiia kontseptu «voda» u frazemakh rosiiskoi ta ukrainiskoi mov:linhvokulturolohichnyi aspekt/N.F.Venzhynovych/«Voda» v slavianskoi frazeologii i paremiologii: kolektivnaia monografiia. Ch. 2/nauch. red. A. Zoltan, O.Fedosov, S.Yanurik. –Budapesht: Tinta, 2013. –S. 196–201.
4. Makarets Yu. S. Kontsept 'voda v ukrainiskii movnii kartyni svitu (na materialii usnoi narodnoi tvorchosti) [Elektronnyi resurs]/Yu. S. Makarets // Mizhnarodnyi visnyk: Kulturolohiia. Filolohiia. Muzykoznavstvo. - 2013. - Vyp. 1. - S. 106-112.
5. Misinkevych O. M. KONTSEPT "VODA" U STRUKTURI POETYCHNOI KARTYNY SVITU NEOKLASYKIV (TRADYTSIINE TA INDYVIDUALNO-AVTORSKE) // Naukovi zapysky. Seriia "Filolohichna". – Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". – Vyp. 26. – 2012. – 374 s. s. 214-217
6. Petrychenko O. A. Movno-kulturolohichnyi dyskurs skhidnykh slovian u sehmenti kontseptualizatsii obrazu-mifolohemy "voda"/O. A. Petrychenko // Visn. Lviv. un-tu. - 2004. - № 34 (2). - S. 337-344. - (Ser.: Filolohiia).
7. Plotnikova N.V. Voda: KONTSEPT-ARKHETYP MIKROKONTSEPTOSFERY SVIATKY //linhvistychni doslidzhennia: Zb. nauk. prats KhNPU im. H.S. Skovorody. – 2015. – Vyp. 39
8. Prykhodchenko K. I. Tsinnist obrazu symbolu "voda" v ukrainiskii kulturi. //Aktualni problemy slovianskoi filolohii. Seriia: lnhvistyka i literaturoznavstvo: mizhvuz. zb. nauk. st./hol. red. V. A. Zarva. – Berdiansk: BDPU, 2011. – Vyp. KhKhIV. – Ch. 2. – 550
9. Sliunina O.V. Smyslove napovneniia arkhetyponykh kontseptiv (na materialii doslidzhennia pershostykhii) [Tekst]/Sliunina Olena // Suchasni problemy ta perspektyvy doslidzhennia romanskykh ta hermanskykh mov i literatur: materialy X mizhvuz. konf. molodykh uchennykh, 24-25 sich. 2012 r./Donets. nats. un-t, f-t inozem. mov. - Donetsk, 2012. - S. 156-160.
10. Terytoriiia movy Tarasa Shevchenka: Monohrafiia/[S.Ia. Yermolenko, H.M. Vokalchuk, A.Iu. Hanzha, L.P. Hnatiuk, H.M. Siuta]; za red. S.Ia. Yermolenko. – K.: Vydavnychy dim Dmytra Buraho, 2016. – 348 s.
11. Filon M.I. Symvolichni znachennia leksychnykh odynts u pezii Tarasa Shevchenka// Slovo pro Shevchenka: Zbirnyk. – Kh.:Osнова, 1998.– S.100
12. Tsyhanok I. B., Chebotar K. S. KONTSEPTY KHLIB I VODA V UKRAINSKYKh HOVIKAKh NADDUNAVIa Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia. 2016 № 20 tom 1. s.45-47
13. Shevchenko T. H. Povne zibrannia tvoriv: U 12 t./Redkol.: M.H.Zhulynskyi (holova) ta in. — K.: Nauk. dumka, 2001 — T. 1: Poeziia 1837-1847/Pered. slovo I. M. Dziuby, M. H. Zhulynskoho. — 784 s.
14. Shevchenko T. H. Povne zibrannia tvoriv: U 12 t./Redkol.: M.H.Zhulynskyi (holova) ta in. — K.: Nauk. dumka, 2001 — T. 2: Poeziia 1847-1861. — 784 s.

Functional specificity of the word formation of the word SEA as a representative of the concept of WATER in Taras Shevchenko's poetry

S. V. Mangos

Abstract. The article deals with the artistic semantics of the word formation of the word *sea* in T. Shevchenko's poetry. His functions have been characterized as a factor in the construction of the author's poetic picture of the world and the directions of poetic individualization have been elucidated; the motive-forming function is considered and directions of derivation of artistic symbolization in the context of the leading themes of Shevchenko's poetry are revealed. The semiotic features of the word formation of the *sea* in the artistic world of the artist are described, which are closely related to the folk totems and biblical representations of Ukrainians.

Keywords: T. Shevchenko, poetry, poetic language, concept, sea, word-formation, semantics, linguo-creativity.